

ALFRED HITCHCOCK TIZENKÉT ÉLETE

Alfred Hitchcock bemutatva

FEKETE TAMÁS

EDWARD WHITE KÖNYVE EGYSZERRE RENDHAGYÓ FORMÁTUMÚ ÉLETRAJZ ÉS A TERJEDELMES ÉLETMŰ TIZENKÉT SZEMPONT ALAPJÁN FELDOLGOZOTT VIZSGÁLATA.

Minden bizonnyal Alfred Hitchcock számít a filmművészet legismertebb alakjának. A híres, saját maga által alkotott, és mindössze kilenc tollvónásból álló (a magyar kiadás borítóján is feltűnő) arckép, vagy éppen robusztus testének árnyvonala elég ahhoz, hogy mindenki tudja, kiről van szó – ahogy épp ez utóbbi kettőt kombinálta az Alfred Hitchcock bemutatja főcíme is. Ahogy Edward White fogalmaz könyve előszavában: „A Simpson család nézőközönsége éppúgy ismeri őt, mint a velenői biennálé kritikusai.” Neve hallatán a *Psycho* és a *Madarak* egészen biztosan beugrik mindenkinek, a zuhanyjelenet talán a filmtörténet legtöbbször idézett és elemzett képsora, amit még az is látott, aki a filmet valamilyen okból nem (és amit talán pontatlanul, saját értelmezésével és benyomásaival kiegészítve idézne fel).

Hitchcock nevéhez a feszültséget és a rémületet kötjük, és a suspense fogalmát még akkor is neki tulajdonítjuk, ha

„Akár oximoronként is hathat”

azt egész biztosan nem ő teremtette meg és nem ő alkalmazta először. Ám aki a legkisebb mértékben is ismeri a rendező életművét, tisztában van vele, hogy az által készített több mint 50 film egészen páratlanul széles skálát ölel fel. „A filmgényusz munkássága átível a némafilm és a korai hangosfilm korszakán, a némafilmeiktől a színes technikán át a térhatású moziig, helyet kap benne az expresszionizmus, a film noir, a társadalmi realizmus, a thrillerek, a harmincas évek *screwball* vígjátékai és a horror csakúgy, mint a weimari köztársaság filmművészete, Hollywood aranykora, továbbá a televíziózás első időszaka és a termékeny hatvanas-hetvenes évek, olyan pályatársakkal, mint Kubrick, Spielberg és Scorsese.” – olvashatjuk szintén az Előszóban.

Mindezt azért érdemes kiemelni, mert a mai napig az egyműfajú rendező képe él róla még azokban is, akik életművének tekintélyes hányadát ismerik. Pedig pályája nem csupán időben és műfajban mutat

változatosságot, hanem témáiban és motívumkészletében is. Edward White egészen friss, angolul idén tavasszal megjelent könyvének célja ennek az igazán sokszínű tematikai készlettárnak a bemutatása, mindezt pedig úgy teszi, hogy könyvében kronologikusan követi Hitchcock életét és pályáját, így felvetései és elemző szempontjai mellett akár életrajzi kötetként is lehet forgatni.

White tizenkét olyan szempontot mutat fel, melyek egyfelől szorosan kötődnek Hitchcock személyiségéhez, másrészt pedig azok alapján nem csupán egy-egy film vagy alkotói korszak, hanem előre-és hátratekintve akár a teljes életmű is értelmezhető. Ezek között találni teljesen közismerteket és már számtalanszor feldolgozott megközelítést is, mint amilyen a gyermeki létállapot, a gyilkolás, a kukkolás, a nők iránti vonzalom, vagy épp a keresztény bűntudat megjelenése. Ám legalább ennyi felvetés akad, melyet nem szokás Hitchcockhoz kapcsolni. Márpedig filmjeiben ugyanígy visszatérő elem a családapa képe, a kövérség, a humor, vagy a jellegzetesen angol viselkedés és küllem, a dandység.

Bár a felsorolt nézőpontokból néhány egymás mellé állítva akár oximoronként is hathat, Hitchcock boszorkánykonyhájában ezek mégsem zárják ki teljesen egymást. Másfelől pedig White – könyve további nagy erényeként – maga is hajlik rá, hogy ütköztessen egymással megközelítéseket, vagy épp tényként tálat közléseket. Fenntartásokkal kezeli például Hitchcock életének egyik legismertebb és legmeghatározóbbnak tartott eseményét is, mikor állítása szerint még gyerekként a saját apja záratta be pár órára egy fogdába. Ezt pedig nem a történet kissé hihetetlen mivoltára alapozza, hanem arra, hogy az általa feldolgozott – és a könyv végén csupán címenkénti felsorolásként majdnem 70 oldalt (!) kitevő – forrásanyagban találni egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat.

Helyenként pedig a rendezőhöz hasonlóan White még kikacsintani is merészel, jelezve akár saját értelmezési módszereinek megkérdőjelezhetőségét is, pont úgy, ahogy felidézi a következő anekdotát a rendező egyik unokájának életéből. „Mary nagyapja segítségét kérte egy dolgozathoz, amelyet a tartalom és a forma hitchcocki összefüggéseiről kellett írnia. Hármast kapott rá.”

KOSSUTH KIADÓ, 2021.

